

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Факультет суспільних наук
Кафедра політології і державного управління**

Навчально-методична серія
«КАФЕДРА»
№ 73

Михайло Зан

**ЕТНОПОЛІТИКА
У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ
ЄВРОПИ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для студентів-магістрантів
спеціальності 052 Політологія,
освітньо-професійна програма «Політологія»**

Ужгород – 2024

УДК 323.1(4-191.2)(076)

С 90

Зан М. Етнополітика у країнах Центральної Європи: навчально-методичні рекомендації для студентів-магістрантів галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія, освітньо-професійна програма «Політологія» / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 73; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і державного управління]. Ужгород, УжНУ. 2024. 44 с.

Розробник:

Михайло Зан, кандидат історичних наук, доцент кафедри політології і державного управління УжНУ, доцент

Рецензенти:

Стеллас Асланов, доктор політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ

Надія Кічера, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ

Робочу програму навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ 27 червня 2024 року, протокол № 10, Вченої ради факультету суспільних наук 27 червня 2024 року, протокол № 12

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук 27 червня 2024 року, протокол № 8

Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 73

(створена рішенням кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 7 від 26 лютого 2014 року)

© Михайло Зан, 2024

© Навчально-методична серія «Кафедра», 2024

© Кафедра політології і державного управління УжНУ, 2024

© Ужгородський національний університет, 2024

ЗМІСТ

Вступ до навчальної дисципліни	4
Опис навчальної дисципліни	5
Мета навчальної дисципліни.....	6
Очікувані результати навчання.....	7
Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання	9
Програма навчальної дисципліни.....	14
Індивідуальна робота	22
Тематика, плани та література для підготовки до практичних занять	24
Перелік питань на модульні контрольні роботи.....	33
Перелік питань для підсумкового модульного контролю (іспит)	35
Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.....	38
Рекомендовані джерела	39

ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Етнополітика у країнах Центральної Європи» представлена в освітньо-професійній програмі «Політологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етнополітика у країнах Центральної Європи

Рівень вищої освіти	Другий (освітньо-професійний)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Українська

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2,7 аудиторних – 48 самостійної роботи студента – 72	1-ий	1-ий
	Лекції:	
	28	10
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	72	106

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» є вивчення емпіричного досвіду реалізації етнополітичної політики у країнах Центральної Європи на прикладі держав Вишеградської четвірки, країн Балтії, Румунії, Молдови, Болгарії, Албанії та постюгославських республік.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК – Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв’язувати проблеми.

ЗК09. Вміння працювати у міжнародному контексті.

ЗК10. Дотримання засад толерантності та поваги до різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.

СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» є опанування таких навчальних дисциплін ОПП «Політологія», другий (магістерський рівень):

ОК 01 Методологічні підходи сучасної політичної науки (Methodological approaches of modern Political Science).

ОК 02 Інформаційно-аналітична діяльність у політиці.

ОК 03 Іноземна мова за професійним спрямуванням.

ОК 04 Публічна політика та управління у країнах Центральної Європи.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.	ПРН02
Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.	ПРН06
Застосовувати кращі практики діяльності органів влади, територіальних громад, політичних та громадських організацій, аналітичних та інших професійних структур Центральної Європи у практичній діяльності в Україні.	ПРН09
Враховувати у дослідницькій, експертній, консультаційній, політичній, публічній та організаційній діяльності етнокультурні параметри суспільства, зокрема у регіоні Центральної Європи, їх вплив на публічну політику та національну і міжнародну безпеку.	ПРН10
Здійснювати інформаційно-аналітичну, експертну, проєктну діяльність, володіти навичкам політичної діагностики, прогнозування та моделювання, враховуючи міжнародний та регіональний контекст Центральної Європи.	ПРН12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи»

Очікувані результати навчання х дисципліни	Шифр ПРН
Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політичної науки, що включають результати досліджень щодо формування специфіки поліетнічного простору та функціонування національних емпіричних моделей етнополітики країн Центральної Європи.	ПРН02
Критично осмислювати політико-історичні, соціокультурні, міграційні та геополітичні фактори формування Центральної Європи як особливого етнополітичного регіону.	ПРН06
Застосовувати кращі практики громадського та політичного представництва етнічних меншин країн центральноєвропейського регіону на рівні вітчизняних етнополітичних управлінських структур, зокрема в територіальних громадах, громадських, міжнародних організаціях, політичних партіях, засобах масової інформації, консалтингових, аналітичних і дослідницьких центрах.	ПРН09
Враховувати у дослідницькій та консультаційній діяльності мовні, конфесійні та соціопсихологічні характеристики етнічних громад країн Центральної Європи, їх вплив на реалізацію етнополітичного менеджменту, національну та міжнародну безпеку, публічну політику загалом.	ПРН10
Здійснювати інформаційно-аналітичну, експертну та проектну діяльність у сфері моніторингу етнополітичної ситуації й реалізації зовнішньополітичного вектора етнополітики з боку окремих країн Центральної Європи в мультикультурному середовищі західних прикордонних областей України.	ПРН12

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

1. іспит;
2. модульна контрольна робота;
3. усні відповіді під час практичних (семінарських) занять;
4. колоквиум (анотація та захист 2-х наукових статей, написаних офіційними мовами ЄС) і презентація інформаційно-аналітичної записки як форм індивідуальної роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання:

Форми поточного контролю: виступи на практичних (семінарських) заняттях, колоквиум, написання інформаційно-аналітичної записки.

Форма модульного контрольного оцінювання: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульного контрольного оцінювання та поточного контролю під час навчальних занять, результати колоквиумів, виконання контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи. Максимальна оцінка з кожного модульного контролю – 100 балів.

Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів усіх модульних контролів та виставляється за 100-бальною шкалою.

Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав від 0 до 34 балів, повинен до проведення підсумкового семестрового контролю покращити цю оцінку принаймні до показника не менше 35 балів.

Знання, вміння та навички здобувачів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання на практичних заняттях				Індивідуальна та самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T2	T3	T4	T5	20	50	100
12	6	6	6			

T2, T3... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання на практичних заняттях			Індивідуальна та самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T9	20	50	100
12	6	12			

T6, T7... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	5	30
Пошук, опис бібліографії, україномовна анотація та захист у формі колоквиуму 2 наукових статей (офіційними мовами ЄС)	1	20		
Підготовка та захист			1	20

інформаційно-аналітичної записки				
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	7	100	6	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Мінімальний поріг для допуску до модульної контрольної роботи становить 10 балів. Модульна контрольна робота складається з трьох запитань описово-аналітичного характеру.

Перше запитання має оцінити знання з тематичної проблематики відповідного модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на семінарських заняттях. Залежно від обсягу, послідовності викладу і орієнтуванні у тематичному матеріалі, перше запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Друге запитання має на меті оцінити розуміння основних тенденцій розвитку сучасних етнополітичних процесів у країнах Центральної Європи. Залежно від послідовності викладу та орієнтування в тематичному матеріалі, друге запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 15 балів.

Третє питання модульної контрольної роботи має творчо-аналітичний характер. Залежно від обґрунтованості аргументів і суб'єктивних висновків студента з визначеної проблематики третє запитання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 25 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «*Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті*» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;

- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється

студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

ТЕМА 1. ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА ЯК ЕТНОПОЛІТИЧНА РЕАЛЬНІСТЬ

Політико-історичні передумови формування національних держав Центральної Європи. Етногенез етнічних груп країн регіону. Роль міграційних процесів. Політичні трансформації ХХ ст. та їх роль у формуванні етнонаціональної структури країн регіону. Геополітичні та етнополітичні виклики початку ХХІ ст.

Етнорегіональні складові Центральної Європи. Специфіка формування історико-етнографічних регіонів (етнографічних зон). Етнорегіони країн Вишеградської четвірки. Етнорегіони країн Балтії. Етнорегіони Румунії та Молдови. Етнорегіони Болгарії та Албанії. Етнорегіони постюгославських республік. Проблема спірних територій.

ТЕМА 2. ЕТНОПОЛІТИКА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ

Етнонаціональна політика Республіки Польща. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Вибірчі комітети організацій національних меншин. Сілезький національний рух за автономію. Політична та громадська самоорганізація німецької національної меншини. Громадські організації білоруської, російської та ромської національних меншин. Кашубська мовна меншина.

Етнополітика Чеської Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське представництво міноритарних етнічних груп.

Етнонаціональна політика Словацької Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Особливості політизації угорської, ромської та русинської національних меншин.

Етнополітика Угорщини. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Система представницької демократії національних та етнічних меншин Угорщини. Органи

самоврядування національних меншин. Участь у виборчих процесах.

ТЕМА 3. ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В КРАЇНАХ БАЛТІЇ

Етнополітика Литовської Республіки. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Громадські організації поляків. Регіональний сепаратизм. Жемайтія.

Етнократія та етнополітика в Латвійській Республіці. Етнонаціональна структура. «Закон про громадянство». Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Латгалія. Суйти.

Етнічна демократія та етнонаціональна політика в Естонській Республіці. Етнонаціональна структура. «Закон про громадянство». Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Громадське та політичне представництво міноритарних етнічних груп. Російська меншина. Сетумаа.

ТЕМА 4. ЕТНОПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ РУМУНІЇ ТА МОЛДОВИ

Парламентське представництво національних меншин Румунії. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Демократичний Союз угорців Румунії. Секейський рух за автономію в Трансільванії. Парламентська група національних меншин.

Етнополітика Республіки Молдова. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Автономно-територіальне утворення Гагауз-Ері. Етнополітична проблема Придністров'я. Болгари Молдови.

ТЕМА 5. ЕТНОПОЛІТИКА БОЛГАРІЇ ТА АЛБАНІЇ

Етнонаціональна політика Республіки Болгарія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Проблема інтеграції ромського населення.

Етнонаціональна політика Республіки Албанія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних

меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Албанський націоналізм та «зони меншин». Греки. Македонці. Міграційні процеси.

МОДУЛЬ 2

ТЕМА 6. ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В ПОСТЮГОСЛАВСЬКИХ РЕСПУБЛІКАХ

Етнонаціональна політика Республіки Словенія.

Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Корінні італійська та угорська громади. Парламентське представництво. Ромська громада.

Етнополітика Республіки Хорватія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Парламентське представництво меншин. Політичні партії сербів, боснійців, косоварів. Угорська, ромська, албанська меншини. Регіональні партії Славонії, Бараньї та Істрії.

Етнополітика Республіки Чорногорія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Політичні партії сербів і хорватів. Албанська меншина. Босняки-мусульмани.

Етнонаціональна політика Республіки Північна Македонія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Албанський націоналізм і сепаратизм. Політичні партії сербів, турків, босняків, ромів.

Етнополітика Боснії і Герцеговини. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Етнічна сегментація національного парламенту. Політичні партії боснійців, сербів і хорватів.

Етнонаціональна політика Республіки Сербія. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Етнополітичні проблеми Воеводини, Санджаку та Південної Сербії. Угорська меншина. Роми. Буньовці. Валахи. Румуни. Словаки. Хорвати. Руснаки. Чорногорці. Горанці. Греки. Македонці. Ісламізовані серби й чорногорці. Албанська меншина. Політико-партійна структуризація меншин.

Етнополітика частково визнаної Республіки Косово. Етнонаціональна структура. Конституційно-правовий статус етнічних

меншин. Мовна політика. Структура етнополітичного менеджменту. Парламентське представництво етнічних меншин. Політико-партійна структуризація сербів, ромів, ашкалі, гюптів, босняків, турків, горанців.

ТЕМА 7. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ВЕКТОР ЕТНОПОЛІТИКИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва. Співробітництво в міждержавних організаціях. Захист прав національних меншин шляхом укладання міжнародних договорів та міжвідомчих угод. Діяльність змішаних міжурядових комісій.

Участь національних меншин у діяльності неурядових організацій та налагодженні транскордонної співпраці. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво територіальних утворень та їх органів урядування (1980). Європейська хартія місцевого самоврядування (1985). Єврорегіони «Карпати», «Верхній Прут» та «Нижній Дунай»; «Буг», «Тешинська Сілезія». Карпатський Єврорегіон. Вишеградська четвірка.

Біпатризм, етнорегіональні та сепаратистські рухи в країнах Центральної Європи як етнополітичні виклики національній безпеці України. Політико-історичні та етнорегіональні витoki біпатризму. Сілезький національний рух у Польщі. Угорський національний рух за автономію. Румунський іредентизм.

ТЕМА 8. ПОЛІТИЗАЦІЯ СУБЕТНІЧНИХ ГРОМАД У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

«Нові меншини/невизнані народи» в етнонаціональній структурі країн Центральної Європи. Республіка Польща: сілезці, кашуби, словінці, гуралі, мазури/мазовшани, варм'яки. Чеська Республіка: моравці. Латвійська Республіка: латгальці. Литовська Республіка: жемайти. Естонська Республіка: виру. Румунія: секеї, чанго. Карпаторусинські громади у країнах Центральної Європи. Порівняльний аналіз соціокультурного та історичного контекстів субетнічних громад Центральної Європи.

Рух за визнання та політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи. Організації, які представляють сучасні субетнічні рухи. Реакція держави на прояви субетнічного активізму в публічному просторі. Порівняльний аналіз рівня інституційного та політико-правового контексту розвитку рухів за визнання.

ТЕМА 9. СЕГМЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНШИНИ

У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ

Українсько-лемківська етноідентифікаційна дихотомія в Республіці Польщі. Об'єднання українців Польщі. Товаришшья лемків. Інші громадські організації лемків-українців. Подвійна етноідентичність лемків.

Громадські організації українців і русинів у Чеській Республіці. Асоціація української громади. Асоціація «Форум українців ЧР». Асоціація «Рута». Товариство імені Івана Кондура. Міжнародне громадське об'єднання «Українська Свобода». Товариство друзів Підкарпатської Русі.

Сегментація русинсько-української громади Словацької Республіки. Союз русинів-українців Словацької Республіки. Українсько-словацька Ініціатива. Словацько-українське товариство. Союз скаутів «Пласт» українсько-русинської національності в Словаччині. Об'єднання українських письменників Словаччини. Русинська оброда.

Громадські організацій українців і русинів Угорщини. Товариство української культури Угорщини. Український культурний центр у Будапешті. Інститут україністики. Товариство української інтелігенції Угорщини. Товариство русинів Угорщини. Товариство русинської інтелігенції імені Антонія Годинки. Товариство за культуру Карпатського регіону. Товариство русинської культури «Будителі». Товариство русинської солідарності меншин. Товариство русинської культури. Товариство русинської молоді.

Сегментація української національної меншини Румунії. Союз українців Румунії. Генеральний союз об'єднань гуцульської етнічності Румунії. Культурний союз русинів Румунії. Союз підкарпатських русинів Румунії.

Громадські організації українців і русинів Сербії. Товариство української мови, літератури та культури «Просвіта». Культурно-мистецьке товариство імені Івана Сенюка. Товариство плекання української культури «Коломийка». Культурно-мистецьке товариство «Кобзар». Культурно-просвітне товариство «Карпати». Культурно-мистецьке товариство «Калина». Товариство русинської мови, літератури і культури. «Руска Матка».

Громадські організації українців і русинів Хорватії. Українська громада Республіки Хорватія. Українська громада міста Загреб. Українське культурно-просвітне товариство «Кобзар» (Загреб). Українське культурно-просвітне товариство ім. Івана Франка (Вуковар). Українське культурно-просвітне товариство ім. Лесі Українки (Осіек). Українське культурно-просвітне товариство «Україна» (Славонський Брод). Українське культурно-просвітне товариство ім. Тараса Шевченка (Каніжа). Українське культурно-просвітне товариство ім. Андрія Пелиха

(Шумече). Українське культурно-просвітнє товариство «Карпати» (Липовляни). Українське культурно-просвітнє товариство «Дніпро» (Рієка). Українське культурно-просвітнє товариство «Калина» (Умаг). Товариство «Руснак».

Становлення та організаційне структурування Світового Конгресу русинів. Створення Світового Конгресу русинів у м. Меджилабірці (Словацька Республіка). Громадські організації, які входять до Світового конгресу русинів. Географія проведення конгресів світового русинства. Голови Світового Конгресу русинів. Відмежування організації від впливу з боку РФ. Структура Світового Конгресу русинів. Світова Рада русинів. Представництво русинів України (Микола Бобинець). Масмедіа Світового Конгресу русинів.

Світова карпаторусинська громадськість та російсько-українська війна. Світовий Конгрес русинів (Степан Лявинець) як проєвроатлантична мега-структура карпаторусинського громадського руху. Проросійський вектор діяльності Світової ради підкарпатських русинів (Василь Джуган, Михайло Тяско). Нейтральний статус Європейського конгресу підкарпатських русинів (Василь Микулин, Димитрій Сидор). Засудження дій російських військ в Україні. Масмедійна роль радника Президентки Словацької Республіки з питань національних меншин Петра Медвідя. Солідарність з Україною лідерів карпаторусинської громадськості в Польщі («Руська Бурса», «Стоваришья лемків»), Чехії (Юрій Капац), США (Старік Поллок, Джон Рігетті). Нейтральна позиція «Рускої Матки» в Республіці Сербія. Проросійська спрямованість Союзу підкарпатських русинів Румунії. Заяви про засудження російської агресії в середовищі карпаторусинських громадських лідерів Закарпаття (Євген Жупан, Юрій Шипович, Микола Бобинець, Михайло Лижичко).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л	інд .	с.р .		л	п	л	інд .	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Центральна Європа як етнополітична реальність	8	2			2	4	8	2			2	4
Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	18	4	4		4	6	16	2	2		4	8
Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	14	4	2		4	4	12				4	8
Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	12	2	2		4	4	14	2			4	8
Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	12	2	2		4	4	12				4	8
Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	20	6	4		4	6	14				4	10
Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	14	2	2		4	6	16	2			4	10
Тема 8. Політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи	10	2			4	4	14	2			2	10
Тема 9. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	12	4	4		2	2	14		2		2	10
Усього годин	120	28	20		32	40	120	10	4		30	76

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	4	2
2.	Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	2	
3.	Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	2	
4.	Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	2	
5.	Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	4	
6.	Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	2	
7.	Тема 9. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	4	2
Разом		20	4

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Центральна Європа як етнополітична реальність	6	6
2.	Тема 2. Етнополітика країн Вишеградської четвірки	10	12
3.	Тема 3. Етнонаціональна політика в країнах Балтії	8	12
4.	Тема 4. Етнополітичний менеджмент Румунії та Молдови	8	12
5.	Тема 5. Етнополітика Болгарії та Албанії	8	12
6.	Тема 6. Етнополітичні процеси та етнонаціональна політика в постюгославських республіках	10	14
7.	Тема 7. Зовнішньополітичний вектор етнополітики країн Центральної Європи	10	14
9.	Тема 8. Політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи	8	12
10.	Тема 9. Сегментація української меншини у країнах Центральної Європи	4	12
Разом		72	106

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

Індивідуальна робота студента в рамках навчальної дисципліни «Етнополітика у країнах Центральної Європи» передбачає:

Перший модуль:

пошук, опис бібліографії та україномовна анотація та захист у формі колоквиуму 2 наукових статей (англомовних або однією з офіційних мов ЄС, зокрема, польської, чеської, словацької, угорської, румунської та ін.) з нижче окресленої (на вибір) пошукової теми.

Другий модуль:

підготовка та захист *інформаційно-аналітичної записки*, тема якої індивідуально узгоджується із викладачем.

Вимоги до оформлення аналітичної записки:

- загальний обсяг – до 10 сторінок друкованого тексту;
- шрифт Times New Roman;
- 14 кегель;
- 1,5 інтервал;
- поля тексту: зверху – 2 см, знизу – 2 см, ліворуч – 3,5 см, праворуч – 1,5 см;
- нумерація тексту – праворуч зверху; на титульній сторінці номер не ставиться; до загальної нумерації входить також список використаних джерел.

Максимальна оцінка– 20 балів.

ПЕРЕЛІК ПОШУКОВИХ ТЕМ:

1. Етнонаціональна структура суспільства країни Центральної Європи (на вибір).
2. Конституційно-правовий статус етнічних меншин країни Центральної Європи (на вибір).
3. Мовна політика країни Центральної Європи (на вибір).
4. Структура етнополітичного менеджменту країни Центральної Європи (на вибір).
5. Проблематика національних меншини у діяльності ультраправих політичних партій країни Центральної Європи (на вибір).
6. Сілезький національний рух за автономію в Польщі.
7. Політична та громадська самоорганізація німецької національної меншини Польщі.
8. Кашубська мовна меншина Польщі: ідентифікація та громадська структуризація.

9. Політичне представництво угорської національної меншини в Словацькій Республіці.
10. Громадсько-політична структуризація ромської етнічної громади в Словаччині.
11. Система органів самоврядування національних меншин в Угорщині.
12. Секейський рух за автономію в Трансільванії.
13. Політичне представництво угорської національної меншини Румунії.
14. Парламентське представництво національних меншин Румунії.
15. Автономно-територіальне утворення Гагауз-Ері в Молдові.
16. Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва (на вибір: Україна – Республіка Польща; Україна – Словацька Республіка; Україна – Угорщина; Україна – Румунія та інші варіанти).
17. Участь національних меншин у діяльності неурядових організацій та налагодженні транскордонної співпраці (на вибір: єврорегіони «Карпати», «Верхній Прут» та «Нижній Дунай», «Буг», «Тешинська Сілезія»; Карпатський Єврорегіон; Вишеградська четвірка).
18. Угорський іредентизм у країнах Центральної Європи (на вибір).
19. Румунський іредентизм в Україні.
20. Українсько-лемківська етноідентифікаційна та громадська дихотомія в Польщі.
21. Сегментація русинсько-української громади Словацької Республіки.
22. Громадські організації українців і русинів Угорщини.
23. Сегментація української національної меншини Румунії.
24. Громадське та політичне представництво українців та русинів у постюгославських країнах (на вибір).
25. Етнополітична модель Боснії і Герцеговини.
26. Албанський етнонаціоналізм у постюгославських країнах (на вибір).
27. Російський етнонаціоналізм у країнах Балтії (на вибір).
28. Електоральна поведінка національних меншин країн Центральної Європи (на вибір).
29. Ромське питання у місцевій політиці країн Центральної Європи (на вибір).
30. Фактори впливу Угорщини на громадсько-політичну репрезентацію угорських громад у країнах Центрально-Східної Європи (на вибір).

ТЕМАТИКА, ПЛАНИ ТА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття №№ 1–2

ТЕМА 2. ЕТНОПОЛІТИКА КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ЧЕТВІРКИ (4 год.)

1. Етнонаціональна політика Республіки Польща.
2. Етнополітика Чеської Республіки.
3. Етнонаціональна політика Словацької Республіки.
4. Етнополітика Угорщини.

Рекомендована література:

1. Етнополітика Румунії, Словаччини, Швеції та Хорватії: аналіз законодавства та практики. URL: <http://prismua.org/ethnopolicy/>
2. Зан М. Особливості функціонування представницької демократії етнічних меншин в Угорщині. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Випуск 23. С. 150–157. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/23_2019/24.pdf
3. Зан М. Розділ 15. Інституційний дизайн етнополітики й політичне представництво міноритарних етнічних груп у країнах Центральної та Східної Європи (національні case studies Республіки Польща, Словацької Республіки, Угорщини та Румунії). *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендшел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 539–600. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/66061>
4. Зан М., Кічера Н., Кіш Є., Леншо П., Мелеганіч Г. Розділ 8. Етнополітичні процеси в країнах Центральної Європи. *Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: Навчальний посібник* / Упоряд. М. Лендшел. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. С. 287–346. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/32183>
5. Зан М.П. Інституційний дизайн етнополітики та політичне представництво етнічних меншин Республіки Польща. *Регіональні студії*. Ужгород, 2019. № 16. С. 5–13. URL: http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/16/16_2019.pdf
6. Зан М.П. Інституційні механізми етнополітики та політична репрезентація етнічних меншин Словацької Республіки. *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 1. Одеса, 2019. С. 88–96. URL: http://politicus.od.ua/1_2019/16.pdf
7. Зан М.П. Порівняльний аналіз етнополітичного менеджменту в Словацькій Республіці та Україні (за результатами експертного опитування). *Політикус*.

Науковий журнал. Випуск 2. Одеса, 2020. С. 177–184. URL: http://politicus.od.ua/2_2020/26.pdf

8. Кічера Н. Розділ 14. Нормативно-правове й інституційне забезпечення політики щодо прав національних та етнічних меншин у країнах Центральної і Східної Європи. *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендбель, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 495–538. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/66061>
9. Мелеганіч Г. І. Тенденції етнополітичного розвитку Чеської Республіки. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: історія, політологія*. 2014. Вип. 11. С.151–160. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Vmdu_ip_2014_11_20
10. Мелеганіч Г. Особливості реалізації етнонаціональної політики в Чеській Республіці. *Політичне життя*. 2020. № 4. С. 60–68. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/9536>

Практичне заняття № 3

ТЕМА 3. ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В КРАЇНАХ БАЛТІЇ (2 год.)

1. Етнополітика Литовської Республіки.
2. Етнократія та етнополітика в Латвійській Республіці.
3. Етнічна демократія та етнонаціональна політика в Естонській Республіці.

Рекомендована література:

1. Бірюкова О.О. Етнократичні акцентуації у геополітичному дизайні країн Балтії. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Питання політології*. 2009. № 839. С. 174–183. URL: https://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/staff_pol/visnuk/visnuk_839_2009.pdf
2. Вітман К. Мовна політика Естонії: джерела і наслідки застосування. *Політичний менеджмент*. 2006. № 4. С. 55–64. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/bitman_movna.pdf
3. Зверко Н. Мови меншин: з якими проблемами стикаються в Литві, Латвії та Білорусі? *Портал мовної політики*. Дата оновлення: 08.12.2015. URL: <http://language-policy.info/2015/12/movy-menshyn-z-yakymy-problemamy-stykayutsya-v-lytvi-latviji-ta-bilorusi/>
4. Кальнюс П. Субетнічна ідентичність як фактор формування регіональної політики в сучасній Литві. *Народна творчість та етнологія*. 2011. № 3. С. 34–38. URL: <http://dSPACE.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/43361/07-Kalnius.pdf?sequence=1>

5. Лазур В. «Ввічливий інквізітор». Як в Естонії працює мовна інспекція? *Радіо Свобода*. Дата оновлення: 16.01.2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29823542.html>
6. Піляєв І. Особливості взаємодії демократичної держави і громадянського суспільства у сфері захисту прав національних меншин: досвід країн Вишеградської групи та Балтії. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*. 2013. Вип. 4 (66). С. 34–45. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/piliaev_osoblyvosti.pdf
7. Хома Н.М. Проблеми толерантності/інтолерантності в політичній сфері Естонії та Латвії. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*. 2020. Вип. Том 3. № 2. С. 147–153. URL: <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/view/1033/1459>

Практичне заняття № 4
ТЕМА 4. ЕТНОПОЛІТИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
РУМУНІЇ ТА МОЛДОВИ (2 год.)

1. Парламентське представництво національних меншин Румунії.
2. Етнополітика Республіки Молдова.

Рекомендована література:

1. Анікін В. Державна етнополітика та формування громадянського суспільства. *Політичний менеджмент*. 2004. № 5. С. 63–70. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/aniikin_derzhavna.pdf /про Республіку Молдова/.
2. Асланов С.А. Етнополітична стабільність держави: політико-правовий аналіз: Монографія. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. 464 с. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36114/1/%D0%90%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%A1%D0%90_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%9D%D0%94%D0%86%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%80%D0%B5%D0%B3-2016.pdf /стор. 203–225 – про Республіку Молдова/.
3. Вітман К. Концепція державної національної політики Республіки Молдова. *Політичний менеджмент*. 2006. № 6. С. 161–169. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/vitman_kontseptsiiia.pdf
4. Етнополітика Румунії, Словаччини, Швеції та Хорватії: аналіз законодавства та практики. URL: <http://prismua.org/ethnopolicy/>
5. Зан М. Розділ 15. Інституційний дизайн етнополітики й політичне представництво міноритарних етнічних груп у країнах Центральної та Східної Європи (національні case studies Республіки Польща, Словацької Республіки, Угорщини та Румунії). *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Ленджел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-

- тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 539–600. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/66061>
6. Конституція Придністровської Молдавської Республіки (у поточній редакції за станом на 29.04.2021). URL: <http://minjust.org/web.nsf/767eb8a58ad76a2bc22574d5002acf15/55900982746e5091c2258156002f32ba!OpenDocument>
 7. Кудряченко А.І., Черногор Я.О. Придністровська Молдавська Республіка (ПМР; Придністров'я). URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Prydnistrovia
 8. Parliamentary Majorities and National Minorities: Moldova's Accomodation on Gagauz. Thesis submitted in Michaelmas term 2007 in partial fulfilment of the requirements for the degree of D.Phil in Politics / Department of Politics and International Relations University of Oxford. John A. Webster St. Antony's College. (85,000 words). 302 p. URL: <https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:c266878a-7666-4be8-a139-1bb8fdaad664/files/me5dc981792071efbf116818c0ec14736>

Практичне заняття № 5

ТЕМА 5. ЕТНОПОЛІТИКА БОЛГАРІЇ ТА АЛБАНІЇ (2 год.)

1. Етнонаціональна політика Республіки Болгарія.
2. Етнонаціональна політика Республіки Албанія.

Рекомендована література:

1. Баган О. Албанський націоналізм і геополітична помилка США. *Науково-ідеологічний центр імені Дмитра Донцова*. Дата оновлення: 27.11.2020. URL: <http://dontsov-nic.com.ua/albans-kyu-natsionalizm-i-heopolitychna-pomylka-ssha/>
2. Бурдяк В. Динамізм розвитку етнополітичних аспектів болгарського суспільства. *Релігія та соціум*. 2015. № 3. С. 156–163. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=relsoc_2015_3_25
3. Бурдяк В. Політизація етнічної свідомості в Болгарії у період трансформаційних змін. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, Соціологія, Філософія*. 2009. Вип. 13. С. 8–14. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/8212/1/%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%86%D0%A2%D0%98%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF%20%D0%95%D0%A2%D0%9D%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%94%D0%9E%D0%9C%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%92%20%D0%91%D0%9E%D0%9B%D0%93%D0%90%D0%A0%D0%86%D0%87.pdf>
4. Бурдяк В. Прагматизм етнополітичних аспектів розвитку Республіки Болгарія. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України: Збірник наукових праць*. К., 2007. Вип. 34 (підсерія «Курасівські читання»). С. 287–300. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/nz_34_38.pdf

5. Бурдяк В.І. Балканська специфіка Республіки Болгарія. *Панорама політологічних студій*. 2012. Вип. 8. С. 6–14. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Pps_2012_8_3
6. Ворона О. Проект «Великої Албанії» – мрії націоналістів чи цілеспрямована державна політика? *Аналітичний центр ADASTRA*. Дата оновлення: 30.06.2020. URL: <https://adastra.org.ua/blog/proyekt-velikoyi-albaniyi-mriyi-nacionalistiv-chi-cilespryamovana-derzhavna-politika>
7. Лажнік В. Й. Геодемографічні й етнополітичні процеси в країнах регіону (Центрально-Східна Європа): навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 416 с. (стор. 283–307 – Розділ 9. Сучасні геодемографічні та етнополітичні процеси в Болгарії; стор. 394–411 – Розділ 9. Сучасні геодемографічні та етнополітичні процеси в Албанії).
8. Попок Е.А. Інституційне забезпечення етнополітики країн Центральної та Східної Європи (на прикладі Болгарії, Румунії та Словацької Республіки): досвід для України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 1. С. 184–189. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=apdy_2016_1_33

Практичні заняття № 6-7

ТЕМА 6. ЕТНОПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В ПОСТЮГОСЛАВСЬКИХ РЕСПУБЛІКАХ (4 год.)

1. Етнонаціональна політика Республіки Словенія.
2. Етнополітика Республіки Хорватія.
3. Етнополітика Республіки Чорногорія.
4. Етнонаціональна політика Республіки Північна Македонія.
5. Етнополітика Боснії і Герцеговини.
6. Етнонаціональна політика Республіки Сербія.
7. Етнополітика частково визнаної Республіки Косово.

Рекомендована література:

1. Дівак В. Косово, боротьба за незалежність: історія питання та його наслідки. *Політичний менеджмент*. 2008. № 3. С. 107–111. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/divak_kosovo.pdf
2. Етнополітика Румунії, Словаччини, Швеції та Хорватії: аналіз законодавства та практики. URL: <http://prismua.org/ethnopolicity/>
3. Железнік М.Р. Особливості етнополітики Республіки Сербія. *Регіональні студії*. 2024. № 37. С. 7–14. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/37/3.pdf>
4. Іщенко Н. Досвід Балкан для України: Як македонці порозумілися з албанцями. *Infopost*. Дата оновлення: 10.08.2021. URL: <https://infopost.media/dosvid-balkan-dlya-ukrayiny-yak-makedonci-porozumilysya-z-albanczyamy/> /про Республіку Північна Македонія/.

5. Іщенко Н. Як миритися з нацменшинами? Гарний та не дуже балканські приклади для України. *Інформаційне агентство «Главком»*. Дата оновлення: 23.03.2018. URL: <https://glavcom.ua/world/observe/yak-miritisya-z-nacmenshinami-garniy-ta-ne-duzhe-balkanski-prikladi-dlya-ukrajini-483636.html> /про Республіку Чорногорія/.
6. Кічера Н. Розділ 14. Нормативно-правове й інституційне забезпечення політики щодо прав національних та етнічних меншин у країнах Центральної і Східної Європи. *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендбел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 510–513, 525–527. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/66061> /про Республіку Сербія/.
7. Лажнік В. Й. Геодемографічні й етнополітичні процеси в країнах регіону (Центрально-Східна Європа): навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 416 с. (стор. 308–393 – Розділ 10. Геодемографічні й етнополітичні процеси в постюгославських країнах).
8. Мороз О. «Нові меншини» у політичних процесах Словенії: проблеми та перспективи політизації. *Грані*. 2021. Том 24. № 6. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1665/1641>
9. Мороз О. Політична участь ромської громади Словенії. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2021. Вип. 38. С. 233–239. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/38_2021/32.pdf
10. Мороз О. Угорці Помур'я як актори політичних процесів у Республіці Словенія. *Політикус*. 2021. Вип. 3. С. 54–61. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12403/1/Moroz.pdf>
11. Шимкевич К. Законсервована Боснія і Герцеговина: історія, наслідки та перспективи Дейтонської угоди (частина 1). *ГО «Український мілітарний центр»*. Дата оновлення: 08.01.2021. URL: <https://mil.in.ua/uk/articles/zakonservovana-bosniya-i-gertsegovyna-istoriya-naslidky-ta-perspektyvy-dejtonskoyi-ugody-chastyna-1/>

Практичне заняття № 8

ТЕМА 7. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ВЕКТОР ЕТНОПОЛІТИКИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ (2 год.)

1. Фактори впливу Угорщини на громадсько-політичну репрезентацію угорських громад у країнах Центрально-Східної Європи (на прикладі Словацької Республіки, Румунії та України).
2. Біпатризм у сучасних українсько-угорських відносинах.
3. Біпатризм у сучасних українсько-румунських відносинах.

Рекомендована література:

1. Вавринчук М.П. Етнополітична безпека в системі національної безпеки України на етапі сучасного державотворення: Монографія. К.: Правова єдність, 2009. 288 с.
2. Драпак М., Кравчик В. Питання національних меншин у контексті відносин України з Угорщиною та Румунією. 25 с. *Рада зовнішньої політики «Українська призма»*. Дата оновлення: 23.08.2023. URL: <http://prismua.org/wp-content/uploads/2023/08/National-minorities-UA-RO-HU.pdf>
3. Зан М. Біпатризм на прикордонні з Європейським Союзом. *Електоральні процеси України в регіональному вимірі: Буковина і Закарпаття*: монографія / Під ред. А. Круглашова і М. Токаря; [Ред. колег. : М. Зан, М. Гуйтор, Ю. Остапець, Н. ротар; Відп. за вип. М. Токар]; НДІ політичної регіоналістики (Ужгород), НДІ європейської інтеграції та регіональних досліджень (Чернівці). Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2014. С. 84–88. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36037/1/%d0%9d%d0%94%d0%86%20%d0%bf%d0%be%d0%bb%d1%80%d0%b5%d0%b3%20%d0%91%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%bd%d0%b0-%d0%97%d0%b0%d0%ba%d0%b0%d1%80%d0%bf%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%82%d1%8f-%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d0%b0%20%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f.pdf>
4. Коч С.В. Транскордоння: простір соціального порядку і політичної дії: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 357 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/27910/1/transkord.pdf>
5. Мателешко Ю. П. «М'яка сила» сусідніх держав в Україні: загальне та особливе. *Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць*. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. Вип. 2 (27). С. 55-66. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39058/1/Miaka_syla_susidnikh_d_erzhav_v_Ukraini.pdf
6. Мателешко Ю.П. Політика «м'якої сили» Угорщини на Закарпатті: цілі, суб'єкти, напрями. *Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць*. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2018. Вип. 2 (21). С. 253-270. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/19916>
7. Офіцинський Р. Проблема «подвійного громадянства» в сучасних українсько-румунських відносинах. *Relații româno-ucrainene. Istorie și contemporaneitate / Румунсько-українські відносини. Історія і сучасність / Romanian-Ukrainian relations. History and Present*. Al V-lea Simpozion «Relații româno-ucrainene. Istorie și contemporaneitate» / V симпозиум «Румунсько-українські відносини. Історія і сучасність» / The Vth Symposium «Romanian-Ukrainian relations. History and Present» / Coordinatori / Упорядники: Irina Liuba Horvat / Ірина Люба Горват, Mykhailo Zan / Михайло Зан, Anastasia Vehesh / Анастасія Вегеш. Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 2015. P. 247–254. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Ofitsynskyi_Roman/Problema_podviinoho_hromadianstva_v_suchasnykh_ukrainsko-rumunskykh_vidnosynakh/

ТЕМА 9. СЕГМЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНШИНИ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ (4 год.)

1. Українсько-лемківська етноідентифікаційна дихотомія в Республіці Польща.
2. Сегментація русинсько-української громади в Словацькій Республіці.
3. Громадські організації українців і русинів Угорщини.
4. Сегментація української етнічної громади в Румунії.
5. Становлення та організаційне структурування Світового Конгресу русинів.
6. Світова карпаторусинська громадськість та російсько-українська війна.

Рекомендована література:

1. Зан М. Розділ 15. Інституційний дизайн етнополітики й політичне представництво міноритарних етнічних груп у країнах Центральної та Східної Європи (національні case studies Республіки Польща, Словацької Республіки, Угорщини та Румунії). *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендшел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стеблак, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 539–600. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/66061>
2. Зан М. Русинський рух у сучасній Румунії: ідентифікація, структура, рефлексії. *Народна творчість та етнологія*. 2011. № 2. С. 74–86. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/43350/14-Zan.pdf?sequence=1>
3. Зан М.П. Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну у контексті реакції з боку світової карпаторусинської громадськості (дискурс-аналіз проблеми). *Регіональні студії* / Ужгородський національний університет. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 31. С. 141–147. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55953/1/%d0%97%d0%b0%d0%bd%20%d0%9c.%d0%a0%d0%b5%d0%b3%d1%96%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d1%96%20%d1%81%d1%82%d1%83%d0%b4%d1%96%d1%97_2022_%e2%84%96%2031.pdf
4. Кічера Н.М. Русини в етнополітиці країн Центрально та Південно-Східної Європи : дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути і процеси». Чернівці, 2015. 256 с. URL: <http://specrada.chnu.edu.ua/res/specrada/3/kichera.pdf>
5. Клайзнер А.М. Сегментація української меншини у країнах Центрально-Східної Європи (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія). *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 4 (5). С. 103–109. URL: http://old.niss.gov.ua/book/StrPryor/St_pr5/14_Klaizner.pdf

6. Леньо П. Русини-українці як об'єкт словацького етнополітичного менеджменту. *Персонал*. 2009. № 1. С. 54–57. URL: <http://personal.in.ua/pdf/2008-3-4.pdf>
7. Леньо П. Становище та перспективи русинського руху в Угорщині. *Українці-русини: етнолінгвістичні та етнокультурні процеси в історичному розвитку* / [голов. ред. Г. Скрипник]; НАН України, МАУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. К., 2013. С. 653–674. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6767-1/978-966-02-6767-1.pdf>
8. Присяжнюк М. Розділяй і володарюй: як українці Румунії стають «русинами». *Інформаційне агентство «Українські Національні Новини»*. Дата оновлення: 03.07.2019. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1810819-rozdilyay-i-volodaryuy-yak-ukrayintsi-rumuniyi-stayut-rusinami>
9. Русини Румунії на службі російської пропаганди. *Західний інформаційний фронт*. Дата оновлення: 25.05.2017. URL: https://zahidfront.com.ua/news/Rusini_Rumuni_na_sluzhbi_v_rosijsko_propagandi.html
10. Шипович Ю. Особливості становлення та організаційного структурування Світового Конгресу русинів. *Україна і Центральна Європа: історія, політика, культура: матеріали V науково-практичної конференції «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів та теми забезпечення прав національних меншин»* (м. Ужгород, 25 вересня 2020 року). Ужгород, 2020. С. 196–200. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/56187/1/%d0%97%d0%b0%d0%bd%20%d0%9c.%d0%a3%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d0%b0%20%d1%96%20%d0%a6%d0%b5%d0%bd%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%20%d0%84%d0%b2%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b0_2020.pdf

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Методика модульного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «*Етнополітика у країнах Центральної Європи*» включає проведення двох контрольних робіт та підсумкового контролю у формі іспиту.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №1

1. Політико-історичні передумови формування національних держав Вишеградської четвірки.
2. Політико-історичні передумови формування національних держав Балтії.
3. Політико-історичні передумови формування Молдови та Румунії.
4. Політико-історичні передумови формування Болгарії та Албанії.
5. Етнорегіональні складові національних держав Вишеградської четвірки.
6. Етнорегіональні складові національних держав Балтії.
7. Етнорегіональні складові Молдови та Румунії.
8. Етнорегіональні складові Болгарії та Албанії.
9. Етнонаціональна структура населення національних держав Вишеградської четвірки.
10. Етнонаціональна структура населення національних держав Балтії.
11. Етнонаціональна структура населення Молдови та Румунії.
12. Етнонаціональна структура населення Болгарії та Албанії.
13. Конституційно-правовий статус етнічних меншин країн Вишеградської четвірки.
14. Конституційно-правовий статус етнічних меншин країн Балтії.
15. Конституційно-правовий статус етнічних меншин Молдови та Румунії.
16. Конституційно-правовий статус етнічних меншин Болгарії та Албанії.
17. Мовна політика у країнах Вишеградської четвірки.
18. Мовна політика у країнах Балтії.
19. Мовна політика Молдови та Румунії.
20. Мовна політика Болгарії та Албанії.
21. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту у країнах Вишеградської четвірки.
22. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту у країнах Балтії.

23. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту в Молдові та Румунії.
24. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту в Болгарії та Албанії.
25. Парламентський формат етнополітичного менеджменту у країнах Вишеградської четвірки.
26. Парламентський формат етнополітичного менеджменту в країнах Балтії.
27. Парламентський формат етнополітичного менеджменту в Молдові та Румунії.
28. Парламентський формат етнополітичного менеджменту в Болгарії та Албанії.
29. Секейський рух за автономію в Трансільванії (Румунія).
30. Сілезький національний рух у Польщі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ № 2

1. Політико-історичні передумови формування постюгославських національних держав.
2. Етнорегіональні складові постюгославських національних держав.
3. Етнонаціональна структура населення постюгославських національних держав.
4. Конституційно-правовий статус етнічних меншин у постюгославських країнах.
5. Мовна політика у постюгославських країнах.
6. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту в постюгославських країнах.
7. Парламентський формат етнополітичного менеджменту в постюгославських країнах.
8. Автономно-територіальне утворення Гагауз-Ері (Республіка Молдова).
9. Албанський націоналізм та «зони меншин».
10. Політичне представництво німецької національної меншини в Республіці Польща.
11. Політична репрезентація угорської національної меншини в Словацькій Республіці.
12. Політична репрезентація ромської етнічної групи в Словацькій Республіці.
13. Система представницької демократії національних меншин в Угорщині.
14. Політичне представництво угорської національної меншини в Румунії.

15. Фактори впливу Угорщини на громадсько-політичну репрезентацію угорських громад у країнах Центральної Європи (на прикладі Словацької Республіки, Румунії та України).
16. Біпатризм у сучасних українсько-угорських відносинах.
17. Біпатризм у сучасних українсько-румунських відносинах.
18. Участь національних меншин у діяльності неурядових організацій та налагодженні транскордонної співпраці між Україною та країнами Центральної Європи.
19. Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва України та країн Вишеградської четвірки.
20. Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва України та Молдови, Румунії й Болгарії.
21. Рух за визнання та політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи.
22. Українсько-лемківська етноідентифікаційна дихотомія в Республіці Польща.
23. Громадські організації українців і русинів у Чеській Республіці.
24. Сегментація русинсько-української громади в Словацькій Республіці.
25. Громадські організації українців і русинів Угорщини.
26. Сегментація української етнічної громади в Румунії.
27. Громадські організації українців і русинів у Республіці Сербія.
28. Громадські організації українців і русинів у Республіці Хорватія.
29. Становлення та організаційне структурування Світового Конгресу русинів.
30. Світова карпаторусинська громадськість та російсько-українська війна.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ (ІСПИТ)

1. Політико-історичні передумови формування національних держав Вишеградської четвірки.
2. Політико-історичні передумови формування національних держав Балтії.
3. Політико-історичні передумови формування Молдови та Румунії.
4. Політико-історичні передумови формування Болгарії та Албанії.

5. Політико-історичні передумови формування постюгославських національних держав.
6. Етнорегіональні складові національних держав Вишеградської четвірки.
7. Етнорегіональні складові національних держав Балтії.
8. Етнорегіональні складові Молдови та Румунії.
9. Етнорегіональні складові Болгарії та Албанії.
10. Етнорегіональні складові постюгославських національних держав.
11. Етнонаціональна структура населення національних держав Вишеградської четвірки.
12. Етнонаціональна структура населення національних держав Балтії.
13. Етнонаціональна структура населення Молдови та Румунії.
14. Етнонаціональна структура населення Болгарії та Албанії.
15. Етнонаціональна структура населення постюгославських національних держав.
16. Конституційно-правовий статус етнічних меншин країн Вишеградської четвірки.
17. Конституційно-правовий статус етнічних меншин країн Балтії.
18. Конституційно-правовий статус етнічних меншин Молдови та Румунії.
19. Конституційно-правовий статус етнічних меншин Болгарії та Албанії.
20. Конституційно-правовий статус етнічних меншин у постюгославських країнах.
21. Мовна політика у країнах Вишеградської четвірки.
22. Мовна політика у країнах Балтії.
23. Мовна політика Молдови та Румунії.
24. Мовна політика Болгарії та Албанії.
25. Мовна політика у постюгославських країнах.
26. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту у країнах Вишеградської четвірки.
27. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту у країнах Балтії.
28. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту в Молдові та Румунії.
29. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту в Болгарії та Албанії.
30. Центральна виконавча ланка етнополітичного менеджменту в постюгославських країнах.

31. Парламентський формат етнополітичного менеджменту у країнах Вишеградської четвірки.
32. Парламентський формат етнополітичного менеджменту в країнах Балтії.
33. Парламентський формат етнополітичного менеджменту в Молдові та Румунії.
34. Парламентський формат етнополітичного менеджменту в Болгарії та Албанії.
35. Парламентський формат етнополітичного менеджменту в постюгославських країнах.
36. Секейський рух за автономію в Трансільванії (Румунія).
37. Сілезький національний рух у Польщі.
38. Автономно-територіальне утворення Гагауз-Ері (Республіка Молдова).
39. Албанський націоналізм та «зони меншин».
40. Політичне представництво німецької національної меншини в Республіці Польща.
41. Політична репрезентація угорської національної меншини в Словацькій Республіці.
42. Політична репрезентація ромської етнічної групи в Словацькій Республіці.
43. Система представницької демократії національних меншин в Угорщині.
44. Політичне представництво угорської національної меншини в Румунії.
45. Фактори впливу Угорщини на громадсько-політичну репрезентацію угорських громад у країнах Центральної Європи (на прикладі Словацької Республіки, Румунії та України).
46. Біпатризм у сучасних українсько-угорських відносинах.
47. Біпатризм у сучасних українсько-румунських відносинах.
48. Участь національних меншин у діяльності неурядових організацій та налагодженні транскордонної співпраці між Україною та країнами Центральної Європи.
49. Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва України та країн Вишеградської четвірки.
50. Захист прав національних меншин у контексті міждержавного співробітництва України та Молдови, Румунії й Болгарії.
51. Рух за визнання та політизація субетнічних громад у країнах Центральної Європи.
52. Українсько-лемківська етноідентифікаційна дихотомія в Республіці Польща.

53. Громадські організації українців і русинів у Чеській Республіці.
54. Сегментація русинсько-української громади в Словацькій Республіці.
55. Громадські організації українців і русинів Угорщини.
56. Сегментація української етнічної громади в Румунії.
57. Громадські організації українців і русинів у Республіці Сербія.
58. Громадські організації українців і русинів у Республіці Хорватія.
59. Становлення та організаційне структурування Світового Конгресу русинів.
60. Світова карпаторусинська громадськість та російсько-українська війна.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

В умовах використання формату онлайн-навчання із застосуванням мережі Google Meet та середовища E-learn названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Асланов С.А. Етнополітична стабільність держави: політико-правовий аналіз: Монографія. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. 464 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/36114/1/%D0%90%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%A1%D0%90%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%D0%9D%D0%94%D0%86%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%80%D0%B5%D0%B3-2016.pdf>
2. Вітман К.М. Моделі етнонаціональної політики постсоціалістичних країн: навч. посібник: рекомендовано МОН України / ОНЮА, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К.: Логос, 2008. 392 с.
3. Вітман К.М., Краснопольська Т.М. Етнонаціональна політика постсоціалістичних країн: моделі, особливості, проблеми: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Одеса: Фенікс, 2020. 32 с. (Сер. «Навчально-методичні посібники»). URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f08a35b9-462b-40ac-bc76-0bb877977052/content>
4. Зан М. Розділ 15. Інституційний дизайн етнополітики й політичне представництво міноритарних етнічних груп у країнах Центральної та Східної Європи (національні case studies Республіки Польща, Словацької Республіки, Угорщини та Румунії). *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендшел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стебляк, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 539–600. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/66061>
5. Зан М., Кічера Н., Кіш Є., Лендьо П., Мелеганіч Г. Розділ 8. Етнополітичні процеси в країнах Центральної Європи *Політичні трансформації у країнах Центральної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: Навчальний посібник* / Упоряд. М. Лендшел. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2016. С. 287–346. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/32183>
6. Кічера Н. Розділ 14. Нормативно-правове й інституційне забезпечення політики щодо прав національних та етнічних меншин у країнах центральної та східної Європи. *Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія* / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; [авт. колект.: В. Бурдяк, В. Бусленко, Є. Гайданка, І. Дудінська, В. Дудінський, М. Зан, Г. Зеленько, Н. Кічера, А. Ключкович, Н. Кононенко, Ю. Копинець, М. Лендшел, В. Литвин, Н. Марадик, Н. Нечаєва-Юрійчук, Ю. Остапець, М. Палінчак, В. Петрінко, А. Романюк, Н. Ротар, Д. Стебляк, М. Токар, М. Цірнер, Г. Шипунов]; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. С. 495–538. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/66061>

7. Лажнік В. Й. Геодемографічні й етнополітичні процеси в країнах регіону (Центрально-Східна Європа): навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2017. 416 с.
8. Правові засади державної етнонаціональної політики в Україні: Монографія / Кресіна І.О., Лойко Л.І., Стойко О.М., Явір В.А., Вітман К.М., Кіссе А.І., Асланов С.А., Грицяк Д.І., Голденштейн К.О. / За заг. ред. І.О. Кресіної. К.: Логос, 2011. С. 56–182 (*Розділ 2. Розвиток моделей етнонаціональної політики у постсоціалістичних країнах*).
9. Романюк А., Литвин В. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. С. 54–75 (*2.2. Етногрупова основа соціополітичних процесів у країнах Вишеградської групи та інших країнах Центрально-Східної Європи*).
10. Романюк А., Литвин В., Панчак-Бялоблоцька Н. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. С. 42–64 (*2.2. Етногрупова основа соціополітичних процесів у країнах Центрально-Східної Європи*).

Допоміжна література:

1. Алмашій В. Етнополітичні процеси у Словаччині (1989–1995 рр.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2023. Вип. 32. С. 202–219. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=njuu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21COLORTERMS=0&S21P03=I=&S21STR=mo/2023/32
2. Алмашій В. Українці Словаччини: громадсько-культурне життя та процес національного самовизначення (1989–1995 рр.): дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.02. Київ, 2021. 224 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/spetsrada/zakhyst-dysertatsiinoho-doslidzhennia-vv-almashii-ukraintsi-slovachchyny-hromadskokulturne-zhyttia-ta-protses-natsionalnoho-samovyznachennia-19891995-rr.html>
3. Боднараш Г. Пропорційне представництво в Румунії та перетворення партій національних меншин в електоральні політичні партії. *Панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету*. На пошану професора Р.М. Постолювського. Рівне: РДГУ, 2011. Вип. 5–6. С. 277–286.
4. Бурдяк В. Динамізм розвитку етнополітичних аспектів болгарського суспільства. *Релігія та соціум*. 2015. № 3. С. 156–163. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=relsoc_2015_3_25
5. Бурдяк В.І. Балканська специфіка Республіки Болгарія. *Панорама політологічних студій*. 2012. Вип. 8. С. 6–14. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Pps_2012_8_3
6. Горло Н.В. Функціональні та концептуальні моделі політики іредентизму: дис. ... докт. політ. наук: 23.00.02. Запоріжжя, 2019. 486 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/dis_horlo.pdf

7. Державна політика щодо захисту прав національних меншин: досвід країн Вишеградської груп: колект. монографія / ред.: Ярина Турчин, Тереза Астромович-Лейк, Олександр Горбач; Міжнар. Вишеград. Фонд [та ін.]. Львів: Сорока, 2019. 183 с.
8. Драпак М., Кравчик В. Питання національних меншин у контексті відносин України з Угорщиною та Румунією. 25 с. *Рада зовнішньої політики «Українська призма»*. Дата оновлення: 23.08.2023. URL: <http://prismua.org/wp-content/uploads/2023/08/National-minorities-UA-RO-HU.pdf>
9. Етнокультурна автономія як інститут забезпечення прав національних меншин: світовий досвід і Україна: наук. записка / [І. О. Кресіна, В. А. Явір, М. Д., М. Д. Ходаківський]; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2018. 119 с.
10. Етнополітика Румунії, Словаччини, Швеції та Хорватії. Аналіз законодавства та практики [С. Герасимчук, А. Демещук, М. Драпак, О. Краєв]. Дослідження Ради зовнішньої політики «Українська призма» у співпраці з Державною службою етнополітики та свободи совісті (ДЕСС) та за фінансової підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та Посольства Швеції в Україні, 2021. 63 с. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2022/01/ethno_.pdf
11. Єленський В. Розділ 1. Етнополітика європейських країн: культурний протекціонізм, мультикультуралізм, сек'юритизація релігії, захист прав національних меншин. *Етнополітика в Україні в умовах сучасних суспільно-політичних змін: реальний стан, виклики, перспективи*: монографія / автор. кол.: Войналович В.А. (керівник, наук. ред.), Єленський В.Є., Кулик В.М., Малиновська О.А., Набок С.В., Поліщук Ю.М., Рябчук М.Ю. К.: ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2023. С. 12–76. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/monohrafiya_.pdf
12. Железнік М.Р. Особливості етнополітики Республіки Сербія. *Регіональні студії*. 2024. № 37. С. 7–14. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/37/3.pdf>
13. Зан М. Особливості функціонування представницької демократії етнічних меншин в Угорщині. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Випуск 23. С. 150–157. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55983>
14. Зан М. Порівняльний аналіз політичного представництва етнічних меншин в Україні та Румунії. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2019. Випуск 26. С. 109–119. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55982>
15. Зан М. Русинський рух у сучасній Румунії: ідентифікація, структура, рефлексії. *Народна творчість та етнологія*. 2011. № 2. С. 74–86. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/56143>
16. Зан М.П. Інституційний дизайн етнополітики та політичне представництво етнічних меншин Республіки Польща. *Регіональні студії*. № 16. Ужгород, 2019. С. 5–13. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55958>
17. Зан М.П. Інституційні механізми етнополітики та політична репрезентація етнічних меншин Словацької Республіки. *Політикус. Науковий журнал*.

- Випуск 1. Одеса, 2019. С. 88–96. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55965>
18. Зан М.П. Міжнародно-правові стандарти ефективного політичного представництва етнічних меншин: європейські практики та досвід для України. *Епістемологічні дослідження у філософії, соціальних і політичних науках*. Дніпро, 2020. Вип. 2, Т. 3. С. 119–130. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55979>
19. Зан М.П. Політичне представництво етнічних меншин Румунії: інституційний та діяльнісний виміри. *Держава і право: Збірник наукових праць*. Серія Політичні науки. Випуск 83 / Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2019. С. 139–157. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55984>
20. Зан М.П. Порівняльний аналіз етнополітичного менеджменту в Словацькій Республіці та Україні (за результатами експертного опитування). *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 2. Одеса, 2020. С. 177–184. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55963>
21. Зан М.П. Порівняльний аналіз політичного представництва міноритарних етнічних груп в Словацькій Республіці та Україні (за результатами експертного опитування). *Політикус. Науковий журнал*. Випуск 2. Одеса, 2021. С. 132–140. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55961>
22. Зан М.П. Структурно-функціональні особливості етнополітичного менеджменту в Україні та Румунії: компаративний вимір. *Політичне життя*. 2019. Вип. 4. С. 22–31. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55981>
23. Зан М.П. Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну у контексті реакції з боку світової карпаторусинської громадськості (дискурс-аналіз проблеми). *Регіональні студії / Ужгородський національний університет*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 31. С. 141–147. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55953>
24. Кічера Н.М. Русини в етнополітиці країн Центральної та Південно-Східної Європи: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Чернівці, 2015. 256 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kichera_Nadiia/Rusyny_v_etnopolitytsi_krain_Tsentrальноi_ta_Pivdenno-Skhidnoi_Yevropy.pdf
25. Клайзнер А.М. Сегментація української меншини у країнах Центрально-Східної Європи (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія). *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 4 (5). С. 103–109.
26. Коч С.В. Транскордоння: простір соціального порядку і політичної дії: монографія. Одеса: Фенікс, 2019. 357 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/27910/1/transkord.pdf>
27. Лазар Н.В. Політика Словацької Республіки щодо національних меншин: інституційно-правові та політичні аспекти: дис... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 / Чернівецький держ. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці, 2006. 194 с.
28. Лихач Ю. Електоральна поведінка етнічних меншин в посткомуністичних країнах Центральної і Східної Європи та СНД. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць*. 2010. № 3 (7). С. 23–29. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/372343f5-47e5-4311-813b-fc66ee25404c/content>
29. Підбережник Н. Зарубіжний досвід публічного управління етнополітичними процесами. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 2. С. 34–41. URL: <http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi->

[bin/irbis_nbuvcgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9D\\$#gsc.tab=0](http://bin/irbis_nbuvcgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9D$#gsc.tab=0)

30. Рендюк Т.Г. Українці Румунії: національно-культурне життя та взаємовідносини з владою. К.: Інститут історії України НАН України, 2010. 150 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-5826-6/978-966-02-5826-6.pdf>
31. Тищенко Ю.А. Забезпечення ефективної участі меншин у суспільному житті: електоральні процеси. Аналітичний огляд. К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2012. 49 с. URL: http://ucipr.org.ua/publicdocs/national_minority_elections_2012.pdf
32. Ткаченко Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин: навчальний посібник. К.: ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_5_copy.pdf
33. Швидюк С.М. Інституційні процеси в етнонаціональній сфері Республіки Польща (на прикладі української національної меншини): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути і процеси». Чернівці, 2006. 20 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/322869139_Institucijni_procesi_v_etn_onacionalnij_sferi_Respubliki_Polsa_na_prikladi_ukrainskoj_nacionalnoi_mensini
34. Шипович Ю. Особливості становлення та організаційного структурування Світового Конгресу русинів. *Україна і Центральна Європа: історія, політика, культура*: матеріали V науково-практичної конференції «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів та теми забезпечення прав національних меншин» (м. Ужгород, 25 вересня 2020 року). Ужгород, 2020. С. 196–200. URL: <https://dSPACE.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/30867>
35. Юрійчук Ю.А. Національний фактор у суспільно-політичному розвитку Чехії та Словаччини (1989 – середина 1990-х рр.): дис... канд. іст. наук: спец. 07.00.02 / Чернівецький держ. ун-т ім. Ю.Федьковича. Чернівці, 2000. 196 с.
36. Dobos B. The Minority Self-Governments in Hungary. *Autonomy Arrangements in the World*. April 2022. URL: <https://webassets.eurac.edu/31538/1661962535-hungary-2022.pdf>
37. Godlewska E., Lesińska-Staszczuk M. Mniejszości narodowe w państwach Unii Europejskiej. Stan prawny i faktyczny. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2013. 202 s. URL: <https://integro.ciniba.edu.pl/integro/192403818590/ksiazka/mniejszosci-narodowe-w-panstwach-unii-europejskiej?internalNav=1&bibFilter=19>
38. Petsinis V. National Identity in Serbia Vojvodina and a Multiethnic Society between the Balkans and Central Europe. London, New York, Oxford, New Dehli, Sydney: I.B. TAURIS, 2019. 263 p. URL: <https://www.bloomsbury.com/uk/national-identity-in-serbia-9781788317085/>
39. Politici de integrare a minorităților naționale din România. Aspecte legale și instituționale într-o perspectivă comparată / Levente Salat (editor). Cluj-Napoca: Fundația CRDE, 2008. 272 p. URL: <http://www.edrc.ro/docs/docs/politici/Intregul-volum.pdf>

40. Territories and Identities in Central, Eastern and Southeastern Europe / Scientific Editor: Valentin Mihaylov. Częstochowa: Instytut Geopolityki, 2014. 364 p. URL: https://geopolityka.net/wp-content/uploads/2015/04/Territories_and_Identities.pdf

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. URL: http://idpnan.org.ua/vidavnicha_dijalnist.html
2. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАН України. URL: <https://ipiend.gov.ua/>
3. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/pro-institut>
4. Рада зовнішньої політики «Українська призма». URL: <http://prismua.org/>
5. Ethnic Power Relations (EPR) Dataset Family. URL: <https://icr.ethz.ch/data/epr/>
6. European Centre for Minority Issues (ECMI). URL: <https://www.ecmi.de/>
7. Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale. URL: <https://ispmn.gov.ro/>
8. REGIMES OF ETHNICITY. A Global Database of Ethnic Demography and State Policies on Ethnicity. URL: <https://regimesofethnicity.ku.edu.tr/>
9. The Ethnic Regional Autonomies Database (ERAD). URL: http://identityworld.ru/index/database_eng/0-22
10. The Minorities at Risk (MAR) Project. URL: <http://www.mar.umd.edu/>